

METSÄNHOITOLAIN KAAVAILUA
SOTATALVENA 1944

TOIVO J. KOMSI

*DRAFT PROPOSALS FOR A FOREST MANAGEMENT
ACT DRAWN UP IN THE WARTIME
WINTER OF 1944*

SUMMARY

HELSINKI 1954

Metsänhoitolain kaavailua sotatalvena 1944

Inspiroituneena ajatuksista, joita olin kuullut esitettävän mm. sen komitean keskusteluissa, joka metsäneuvos V. R. Toijalan puheenjohtajalla valmisti ehdotuksen ns. vajaatuottoislaiksi ja suunnitteli yksityismetsälain erinäisten kohtien korjaamista, ryhdyin tammikuussa 1944 kirjalliseen työhön, minkä otsikoin sanoilla: »Metsänhoitolaki. Annettu Helsingissäkuunpäivänä 19..»

Johtavana periaatteenani oli esittää säännöksiä, jotka olisivat tarkoituksen »kaikki metsät hyvään hoitoon» mukaisia, mutta joissa tarkoituksenmukaisuus ei kävisi oikeudenmukaisuuden edellä.

Aikaansaannokseksi tuli 56-pykäläinen, mm. seuraavat seikat sisältävä lakiluonnos:

- yleinen metsänhoitovelvollisuus;
- tätä varten pakollisen metsänhoitomaksun kantaminen kunnallisverotuksen yhteydessä jokaiselta metsänomistajalta, joka ei esitä selvitystä siitä, että hän huolehtii metsänsä järkiperaisesta hoidosta;
- metsänhoitomaksusta vapauttavaksi selvitykseksi hyväksytään joko metsänhoitolautakunnan todistus, jonka mukaan metsä on hyvässä, suunnitelman mukaisessa hoidossa, tahi todistus siitä, että metsän omistaja kuuluu metsänhoitoyhdistykseen;
- metsänhoitomaksuna kannetaan, ellei ehkä asetuksella johonkin maan osaan nähden toisin määrätä, kaikkialla maassa sama prosentti verotettavista metsätuloista, sekä suurista että pienistä; prosentti olkoon niin suuri, että yleensä on metsänomistajan edun mukaista yrittää välttyä tästä pakollisesta, uhkasakon luontoisesta maksusta suorittamalla metsänhoitovelvollisuutensa joko yksinään siitä huolehtimalla tai liittymällä metsänhoitoyhdistykseen, toimimalla siinä ja maksamalla sille jäsen- ja toimitusmaksut;
- metsänhoitomaksuvelvollisuudesta saa valittaa, viime kädessä riippumattomaan korkeimpaan tuomioistuimeen;
- kunta tilittää metsänhoitomaksut metsänhoitolautakunnalle, joka päättää, miten kertyneet varat käytetään metsänhoitoon ensi sijassa niillä

tiloilla, joilta maksut ovat kertyneet, kunkin omistajan ollessa velvollinen alistumaan metsänhoitolautakunnan päätökseen, mikäli ei saa siihen valitusteitse muutosta;

— metsänhoitolautakunta voi metsänhoitoyhdistyksen suostumuksella antaa tälle metsänhoidollisia tehtäviä, sellaisiinkin metsiin kohdistuvia, joiden omistajat eivät ole yhdistyksen jäseniä;

— metsänhoitoyhdistyksen jäsenellä on oikeus irtisanoutua jäsenyydestä, mutta irtisanomisajan tulee olla vähintään esim. 5 vuotta, ja yhdistyksen jäsenmaksut saadaan vapaaehtoisen maksun viipyessä ulosottotoimin periä ilman tuomiota tai päätöstä.

Jaoin luonnokseni komitean jäsenille, mutta komitea ei vielä silloin ryhtynyt tätä sihteerinsä teelmää yksityiskohdittain käsittelemään, koska se näytti menevän komitealle siihen mennessä annettujen tehtävien rajojen yli. Samoihin aikoihin alkoi Helsingissä niin rauhattomat oltavatkin, että komitean työskentely senkin vuoksi keskeytyi.

Uteliaana kuulemaan, mitä silloinen metsäministerimme N. A. O s a r a sanoisi teelmästäni, lähetin sen hänelle nähtäväksi. Tein sen jonkin verran arkaillen, mutta 8. 3. 1944 ministeri ilahdutti minua puhelinoitolla, jossa hän ilmoitti tutustuneensa luonnokseeni, ei tuominnut sitä pataluhaksi, vaan kehoitti jatkamaan sen pohjalta, viimeistelemään ja laatimaan perustelut. Arveli minulla siihen silloisissa oloissa olevan hyvää aikaa ja tilaisuuttakin. Niinkuin olikin, kun olin jo päässyt sotaväestä evp:ksi, siviilissä tullut jätetyksi Helsinkiin muun metsähallituksen miltei in corpore paetua Kuruun ja perheen Kokkolaan. Oli melko rauhallista niin työhuoneessani metsähallituksessa kuin kotonanikin, paitsi mitä joskus sireenit ulvoivat ja pommit rysähtelivät.

Ministeri ei silloisissa kiireissään tietenkään ollut kerinnyt niin tarkoin tutustua teelmäni, että olisi ollut valmis esittämään omia mielipiteitään sen eri yksityiskohdista. Mutta pääasia oli, että hän sanoi täysin olevansa sillä kannalla, että rauhan maahan palattua on tarvittaessa radikaaleinkin ottein pantava metsät kuntoon. Hän ennusti kyllä esityksen metsänhoitoon velvoittavaksi laiksi saattavan kohdata vastustusta joiltakin tahoilta, mutta piti asiaa niin tärkeänä, ettei sellaista pidä säikkyä.

Näihin aikoihin tapasin metsähallituksen käytävillä prof. E i n o S a a r e n. Teki mieleni kuulla hänen mielipiteensä. Ja jonkin ajan päästä sainkin häneltä oikein kirjallisen lausunnon. Lausunto ei ole kirjoitettu julkaisemista varten, se on yksityisluontoinen ystävän apu, mutta kun Saari on suostunut siihen, että sen julkaistakin saa, ja kun tuo lausunto minusta on julkaisemisen arvoinen lisä siihen keskusteluun, joka tämän

painosta ilmestyessä arvatenkin on parhaassa käynnissä — ties kuinka kauan jatkuakseen — niin Eino Saaren vuonna 1944 minulle antama, otsakkeella »Näkökohtia metsänhoitolain luonnoksesta» varustettu muistio liittyy tähän pieneen historiikkiini seuraavansisältöisenä:

»Kiinnitän huomiota vain metsätaloudellisiin periaatteisiin. Jätän syrjään kielelliset ja tyyllilliset seikat sekä hallinnollisjuridiset muutoseikat.

Kun muistetaan, että tuskin mikään muu maa maailmassa on niin suuressa määrin riippuvainen metsistään kuin Suomi, niin 1 §:ssä ilmaistua vaatimusta¹ täytyy pitää oikeutettuna.

2 §:n² ajatus tuntuu tarkoituksen mukaiselta. Jätän tällöin huomioon ottamatta, että nykyinen metsäverotuksemme jakaa verorasituksen epäoikeudenmukaisesti ja epätasaisesti eri metsänomistajien kesken.

3 §:n periaate³ on kyllä lain tarkoitusta silmällä pitäen loogillisesti oikea, mutta se on käytännössä kahdessa suhteessa vaikea noudattaa. Ensinnäkin hoitosuunnitelma on käsitteenä epäselvä ja epätasallinen. Metsäsanakirja esittää sen (muodossa metsänhoitosuunnitelma) synonyyminä sanalle metsätaloussuunnitelma, mutta sanaa hoitosuunnitelma (tai metsänhoitosuunnitelma) näkee toisinaan käytettävän suppeammassakin merkityksessä. Jos sanonta tarkoittaa taloussuunnitelmaa, niin pitäisin 3 §:n määräystä epätarkoituksenmukaisena, sillä pienissä talonpoikaismetsissä ei tavallisella taloussuunnitelmalla mielestäni ole sanottavaa arvoa eikä sellaista yleensä noudateta. Ei liioin ole mahdollisuutta niitä ryhtyä laajalti teettämään. Jossain muussa merkityksessä otettuna käsite on liian epäselvä tällaiseksi tärkeäksi lakitermiksi, joka vaikuttaa lain soveltamiseen olennaisesti. Lisäksi on huomattava, ettei tämän tapaisten suunnitelmien noudattamista voida valvoa ja että ne vain metsäkiinnitystapauksissa sitovat uutta omistajaa omistajan vaihdoksen sattuessa. — Toiseksi sanonta »metsänhoitolautakunnan todistusta, että metsä on hyvin hoidet-

¹ »Metsää on hoidettava lajiltaan, laadultaan ja määrältään mahdollisimman edullista tuottoa silmällä pitäen.»

² »Ellei kunnallisverotusta toimittavalle taksoituslautakunnalle ole esitetty selvitystä siitä, että metsä on sellaisessa hoidossa kuin 1 §:n säännös edellyttää, tulee lautakunnan, 53 §:stä ilmenevin poikkeuksin ja mikäli maan johonkin osaan nähden ei asetuksella toisin säädetä, määrätä metsän omistaja suorittamaan metsänhoitomaksuna kymmenen sadalta siitä määrästä, mikä verotuksessa arvioidaan metsämaan puhtaan tuoton raha-arvoksi.»

³ »Selvityksenä, joka vapauttaa metsänhoitomaksun määräämisestä, on pidettävä metsänhoitolautakunnan todistusta, että metsä on hyvin hoidettua tai että on olemassa lautakunnan hyväksymä hoitosuunnitelma, jonka toteuttamisesta lautakunnalla on tarpeelliset takeet.»

tua» johtaa suuriin tulkintavaikeuksiin ja harkintatapauksiin, joissa käsitykset voivat pahasti erota toisistaan ja joissa valituksia on vaikea ratkaista. — Edellä sanottu koskee 3 §:n 1 momenttia.

3 §:n 2 momentti⁴ on selvä ja hyvä.

Tämän pykälän 1 momentti voitaisiin mielestäni saada täsmällisemmin ja helpommin käytännössä hoidetuksi, jos siihen pantaisiin sama ajatus kuin 2 momenttiin. Voitaisiin ajatella seuraavan tapaista sanontaa:

Selvityksenä, joka vapauttaa metsänhoitomaksun suorittamisesta, on pidettävä metsänhoitolautakunnan todistusta, että metsän hoidosta riittävästi ja vakinaisesti huolehtii metsänhoitaja tai metsäteknikko.

Tällöin tarvittaisiin lakiin kuitenkin määräys, joka tällaisten tapausten kohdalta sisältää samanlaisen varauksen kuin 44 § metsänhoitoyhdistysten kohdalta.⁵ Tämä määräys voisi olla seuraavan suuntainen:

Jos metsänhoitolautakunta toteaa, että sellaista metsää, jonka omistaja on vapautettu metsänhoitomaksun suorittamisesta, ei hoideta 1 §:n vaatimusten mukaisesti, peruutettakoon metsänhoitomaksun suorittamisesta annettu vapautus.

Tämän tapaisilla määräyksillä olisi sekin etu, että 53 §⁶ kävisi tarpeettomaksi. Tämän yhteydessä on huomattava, että valtion metsiä on monenlaisten viranomaisten hoidossa, ei ainoastaan metsähallituksen. Milloin nämä eivät ole järjestäneet metsilleen ammattimiestä, olisi metsänhoitomaksun velvollisuutta sovellettava niihinkin.

Laissa pitäisi olla sellainen ajatus, että metsänhoitomaksusta vapauttaminen kohdistuu metsän omistajaan eikä metsään. Omistajan vaihdok-

⁴ »Metsänhoitomaksusta vapauttavana selvityksenä on myöskin, 44 §:stä ilmenevin poikkeuksin, pidettävä todistusta, että omistaja on rekisteröidyn metsänhoitoyhdistyksen jäsen.»

⁵ »Metsänhoitolautakunnan tulee valvoa niiden metsänhoitoyhdistysten toimintaa, joiden kotipaikka on lautakunnan alueella.

Ellei metsänhoitoyhdistys muistutuksesta huolimatta pidä palveluksessaan riittävä määrää metsäammattimiehiä sekä tyydyttävästi ja tasapuolisesti huolehdi jäsentensä metsien hoidosta, tulee lautakunnan päättää, ettei yhdistyksen jäsenyys tuota vapautusta metsänhoitomaksun suorittamisvelvollisuudesta. Päätös on tiedoitettava yhdistykselle ja asianomaisille taksoituslautakunnille.»

⁶ »Tämän lain säännökset metsistä tarkoittavat kaikkia muita metsiä, paitsi
1) valtion metsiä, joiden hoidossa ja käytössä virastojen, laitosten ja viranomaisten, joiden hallintaan ne on uskottu, on noudatettava asianomaisesti annettuja määräyksiä ja ohjeita; sekä

2) luonnonsuojelualueita, suojametsiä ja yhteismetsiä, joista on voimassa, mitä niistä on erikseen säädetty.»

sen sattuessa olisi asia uudelleen harkittava paitsi niissä tapauksissa, joissa vapauttamiseen johtanut asiain tila esim. kiinnityksen tai jonkin muun määräyksen takia jatkuu omistajan vaihdoksesta riippumatta.

Ne parannukset, joita lakiluonnos sisältää nykyiseen yksityismetsälakiin ja sen valvontaan, ovat mielestäni yleensä onnistuneita. Erityisen tärkeä on se parannus, että metsän hävitys tämän lakiluonnoksen mukaan voitaisiin jo ennakoitavasti ehkäistä.

Se ajatus, että metsänhoitomaksua koskevat määräykset ja nykyistä yksityismetsälakia parantamalla syntyneet määräykset sisällytetään yhteen lakiin, tuntuu hyvältä. Tällä kertaa kuitenkin lienee pakko luopua tästä ajatuksesta, jos halutaan saada metsänhoitomaksu toteutetuksi, sillä yksityismetsälain korjaus tuskin saadaan hyväksytyksi riittävän nopeasti. Se saattaa vaatia paljon aikaa ja kypsyttämistä.

Metsänhoitomaksun aikaan saaminen olisi kiireellinen ja tärkeä asia, jota ei pitäisi viivyttää.

Minusta näyttää sen takia viisaimmalta tällä kertaa koettaa saada metsänhoitomaksun ajatus hyväksytyksi lain muodossa irrottamalla se yksityismetsälain parannuksista. Ei liene estettä sille, että komitea suunnitellessaan uutta yksityismetsälakia sisällyttää siihen myös metsänhoitomaksun, jolloin viimeksi mainitusta annettu erillinen laki kumottaisiin.»

Näin siis Saari minulle yksityisesti v. 1944. Kolmisen vuotta myöhemmin, kun lakiluonnos oli komitean tehtävän tultua laajennetuksi ollut komitean työjaoston puntaroitavana ja muovailtavana ja saanut perustelutkin, siitä pyydettiin komitealle lausuntoja useilta järjestöiltä ja eräiltä yksityisiltä, mm. Saarelta. Komitean asiakirjoihin sisältyvässä virallisessa lausunnossaan Saari ilmaisi yhtyvänsä käsitykseen, että metsänomistajilla on oleva lakisääteinen velvollisuus hoitaa metsiään ja parantaa niitä.

Mutta läheskään kaikki lausunnonantajat eivät olleet samaa mieltä. Osaran ennustus toteutui tässä vaiheessa: »neuvontaa, ei pakkoa», »liian pitkälle mennään», »metsänomistajien vapautta ei pidä täysin hävittää» jne. kuului monelta taholta. Metsäpolitiikan harrastelija jää kiinnostuneena odottamaan ja toivomaan, että metsäpolitiikkamme vahvat miehet kuitenkin kaikkienkin saavat lainsäädännössä läpi sellaisen velvoittavan säännöksen, ettei siinä määrin kuin nykyisin jää ehdonvallan asiaksi, millä tavoin kukin metsäleiviskänsä hoitaa.

Draft proposals for a Forest Management Act drawn up in the wartime Winter of 1944

SUMMARY

A state committee report proposing the enactment of a Forest Management Act has recently been published in Finland. The Act is intended to be considerably more binding on forest owners than the present Law Concerning Private Forests which it would replace. The author assumes that when this publication comes off the presses a keen and perhaps prolonged discussion will ensue pro and contra the proposed law. The article includes a review of the first draft for a Forest Management Act prepared in the wartime winter of 1944. At that time the then Minister of Forestry, N. A. O s a r a, and Professor E i n o S a a r i had studied the draft. The former had informed the author of his opinion by phone, without going into details. He said that after the return of peace the forests would have to be restored to good condition, using radical measures if necessary. He foresaw that a proposal for a forest management law might meet with some resistance, but thought it was important enough to be forced through nevertheless. Professor S a a r i submitted a written statement. In this he pointed out that, bearing in mind that hardly any other country in the world is dependent upon her forests to such a degree as Finland, the requirement expressed in the first paragraph of the draft («forests must be managed with a view to the most advantageous return as regards tree species, quality and quantity») must be considered justified. The author expresses the hope that despite the prevailing resistance foreseen by O s a r a a law will be enacted to correct the situation under the present law which tends to leave the management of our forests to the mercy of arbitrary decisions.